

Aktuelle kartleggingsprosjekter

(Som beskrevet i BirdLife Norge sin søknad til Artsdatabanken i april 2024)

Fugleartenes forekomst og utbredelse er i stadig endring. Med en natur og klima i rask endring skjer det store endringer i mange fuglearters forekomst i Norge. For en god del arter er endringene dramatiske. Det som en gang var godt kjent må undersøkes på nytt for å være sikker kunnskap i dag. Noen arter blir vanligere, noen nye kommer til og andre blir mer fåtallige. Noen klimaflyktende arter forsvinner oppover i høyden, og nordover og blir stadig mer fåtallige. For en rekke av artene som har en negativ bestandsutvikling er oppdatert kunnskap om forekomstene avgjørende for å kunne forvalte dem på en god måte. BirdLife Norge har i det følgende fokusert på truede eller nær truede arter på den norske rødlisten, der det er et stort behov for å få bedre omgrep om utbredelser og populasjonsstørrelser i hekketiden. Arter på fremmedartslisten kan også være aktuelle for kartlegging i enkelte områder. Vi ønsker derfor å legge til rette for lokale kartlegginger av utvalgte arter og artsgrupper av fuglearter på rødlisten og fremmedartslisten. Vi har listet opp aktuelle arter under (rødlistekategori nevnes bak artsnavnet), men denne listen er ikke helt uttømmende. Vi antar at det i perioden kan komme søknader på reelt viktige kartleggingsbehov som vi ikke har forutsett nå. Vi tror det er viktig med en viss fleksibilitet. Vi legger opp til at det som skal kartlegges er viktige funksjonsområder for artene. Dette er tidligere beskrevet i DN håndbok 11-2000 om Viltkartlegging, og er like aktuelt i dag. De mest aktuelle funksjonsområdene er hekkeområder, men også spillplasser, myteområder, overvintringsområder og rasteområder er aktuelle for enkelte arter.

Nattsangere

De fleste av de klassiske «nattsanger»-artene er knyttet til våt- eller kulturmark. Artenes tidspunkt for aktivitet (om natten) gjør at kunnskapsgrunnlaget for disse på generelt grunnlag er magert for mange av dem. Gjennom kartlegginger i aktuelle hekkehabitater ønsker vi å øke kunnskapen om riksene våre (vannrikse VU, myrrikse EN og åkerrikse CR), gresshoppesanger NT, dvergdykker EN, sivhøne VU, vaktel VU, trelerke NT og nattergal NT. BirdLife Norge har for øvrig allerede et kartleggingsprosjekt på åkerrikse i Rogaland og på Østlandet, og vil således ikke gå inn for ytterligere aktivitet på denne arten i disse områdene.

Fjellfugler

Det er påvist store endringer i fuglebestandene som hekker i fjellet de siste tiårene. Dessverre er dette stort sett negative endringer, med minkende bestander av mange av artene. Som følge av dårlig tilgjengelighet og en kort hekkesesong lider kunnskapsgrunnlaget for mange av de aktuelle artene i dette miljøet. Vi ønsker å legge til rette for kartleggingsarbeid med mange av artene som hekker i fjellet. De mest aktuelle er våre alpine dykkender (sjørre VU, svartand VU, havelle NT og bergand EN), svømmesnipe NT, myrhauk EN, lappspurv EN, brushane VU, dobbeltbekkasin NT, småspove NT, rødstilk NT og heilo NT.

Makrellterne

Makrellterna EN er utbredt langs det meste av norskekysten, men den er mer fåtallig jo lenger nord man kommer. Arten har hatt en fryktelig bestandsutvikling, og hekkeplassene er færre og mer fragmentert enn for få tiår siden. Det gjør at vi i dag har en dårlig oversikt over hvor arten finnes, og hvor mange det er av dem. BirdLife Norge ønsker å øke fokuset på denne arten, og bidra til å gjennomføre lokale kartlegginger langs vår brokete og uoversiktlige kystlinje.

Vipe og storspove

De to vadefuglene vipe CR og storspove EN hekker i stor grad i jordbrukslandskapet. Artene har hatt en dramatisk bestandsreduksjon de to siste tiårene, men finnes fortsatt såvidt i alle våre fylker. Noen steder følges hekkebestanden opp, og både tellinger og tiltak i hekketiden utføres. Vi har derimot dårlig kunnskap om artenes tilstedeværelse i store deler av landet, og ønsker å øke kartleggingsaktiviteten i områder som normalt er lite besøkt av ornitologer. BirdLife Norge har et eget vipeprosjekt som blant annet jobber med å hjelpe bønder og grunneiere med å ivareta viper på sin grunn, ved tilrettelegging og tiltak gjennom regionalt miljøprogram (RMP). En kartlegging vil bidra til å øke omfanget av dette, noe som vil være til gagn for arten. Storspove er også omfattet av RMP-ordningen, og bedret kunnskap om artens hekkeplasser vil i større grad enn nå gjøre det mulig å ivareta dagens hekkefugler.

Sandsvale

Noen arter har mer midlertidige og ustabile hekkeplasser enn andre. Det gjelder for sandsvala VU i særdeleshet, som helst hekker i kolonier i sandskrånninger. Mange av hekkeplassene er i aktive sandtak, noe som ofte fører til at hekkesuksessen i hele kolonier havarerer fra år til annet. Vi har erfaring med at enkle tiltak kan gjennomføres for at fuglene skal klare å gjennomføre hekking, men det forutsetter at vi kjenner til hekkeplassene. Mange slike hekkeplasser forsvinner gjennom drift i sandtakene, og årlige kartlegginger er derfor nødvendig for å få oversikt over bestanden. Samtidig ser vi at sandsvalene i dag har tatt i bruk tørrmurer som hekkeplass, i betydelig større omfang enn for bare ti år siden. Denne endringen i hekkeplassvalg kan skyldes større forutsigbarhet for fuglene. Det vil være av stor interesse å kartlegge sandsvalenes hekkeplasser, både i sand og tørrmur, for bedre å kunne ivareta arten i framtiden.

Svartstrupe

Svartstrupe EN er en art som hekker i lynghei langs kysten fra Agder i sør til Trøndelag i nord. Bestanden har historisk sett variert mye mellom år, men det siste tiåret virker det som om den har etablert seg på en mer robust måte enn noensinne tidligere. Artens habitatvalg i hekketiden er ikke mye besøkt av ornitologer, så kunnskapen om antall par som hekker i Norge er dårlig. BirdLife Norge ønsker å endre dette gjennom målrettede kartlegginger.

Stormsval og havsval

Stormsval står som VU både på den globale og norske rødlisten. Artens bestandsutvikling er alvorlig. Samtidig er svært lite kjent om arten i Norge. Til og med artens hekkelokaliteter i Norge og bestandsutvikling på disse er lite kjent. Det er aktuelt å kartlegge tidligere kjente og potensielt nye hekkelokaliteter på øyer i tilknytning til kjente sjøfuglkolonier med tanke på hekkende og spillende stormsvaler. Dette bør kombineres med kartlegging av havsvaler som hekker på samme/liknende steder.

Begge arter er nattaktive og har samme hekkesyklus. Havsvalen står som LC på den norske rødlisten, men lite er kjent om bestandsutviklingen også for denne arten. BirdLife Norge antar at havsvalen etter hvert vil bli rødlistet som en truet art. Det er svært viktig at hekkelokaliteter og kolonier for stormsvale og havsvale er kjent slik at disse kan tas hensyn til i arealforvaltning.

Tårnseiler

Tårnseiler NT var årets fugl i 2023, og det ble gjennomført en rekke lokale kartlegginger dette året. Med tanke på det nye nasjonale bestandsestimatet på 5 000 - 15 000 par var resultatet fra prosjektet overraskende, og betydelig lavere enn tidligere antatt. Samtidig ser vi at det er behov for videre kartlegging av arten for å få bedre innblikk i tettheter på hekkepopulasjoner i forskjellige miljøer. Vi ønsker å legge til rette for kartlegging av arten i forskjellige habitater (urbane strøk, jordbruksland, skog etc.) for å være bedre rustet til å estimere bestand og evt. utføre tiltak.

Arter på vei i norsk fauna

Klimaendringer og generelle endringer i arters utbredelsesområder gjør at stadig nye arter blir aktuelle som hekkefugler i Norge. Dette gjelder både stede egne arter og fremmede arter. Flere av disse vil bli forvaltningsrelevante i fremtiden. Kartlegging av noen av disse artene kan etter en nærmere vurdering være aktuelt for å avdekke de reelle forekomstene i landet. Eksempler på arter kan være polargås, eskimogås, snøgås, tundragås, mandarinand, svarthalsdykker, triel, alaskasnipe, svartehavsmåke, splitterne, polarjo, rørdrum, egretthegre, steppehauk, rødglente, svartglente, isfugl, pirol, østsanger, rødtoppfuglekonge, blåstjert, gulirisk og kornspurv RE.